

Андрій КАРПЕНКО

ВОЛОДИМИР ШУХЕВИЧ — СПІВОРГАНІЗАТОР КРАЄВОЇ ВИСТАВКИ У ЛЬВОВІ 1894 РОКУ

Важливу роль в процесі утвердження українців як модерної нації відіграла Львівська Краєва виставка, проведена 1894 року. Серед її організаторів Володимир Шухевич займав одне з чільних місць як творець її українського відділу загалом та етнографічної секції зокрема. Остання була яскравим унаочненням самобутності українців, адже під відкритим небом експонувались макети та моделі сільських хат з Гуцульщини, Поділля, Полісся та Наддністрянщини. Архітектурною перлиною українського відділу стала гуцульська церква, збудована Лесем Кобчуком з Яворова, що на Косівщині. Український павільйон з ініціативи В. Шухевича, який активно співпрацював з культурно-просвітніми товариствами та приватними особами, продемонстрував відвідувачам найрізноманітніші етнографічні експонати, а також велику колекцію наукової літератури, присвяченої не тільки дослідженню української (руської), але й польської, чеської та іншої проблематики, що засвідчило про широту наукових зацікавлень вітчизняних науковців.

Ключові слова: Краєва виставка, Східна Галичина, Гуцульщина, етнографічні матеріали.

© А. КАРПЕНКО, 2016

Діяльність Володимира Шухевича, одного із активних організаторів Краєвої виставки у Львові у 1894 р., частково досліджена вітчизняними ученими [1; 13]. Стаття написана на основі доступних наукових публікацій та тогочасної української та польської періодичної преси.

Мета статті — показати роль Володимира Шухевича в організації українського відділу Краєвої виставки, у нагромадженні різноманітних етнографічних матеріалів для їх подальшого експонування.

В другій половині XIX ст. у Європі активно почали проводити виставки, які відображали стан економічного та культурного розвитку країн, окремих регіонів. В Австро-Угорській імперії однією з перших стала виставка 1873 р., яка відбулася у Відні. Поступово традиція проведення виставок поширилася і на східні окраїни імперії, зокрема в Галичину.

Першу виставку в Галичині була проведена з ініціативи Володимира Дідушицького і при співпраці Адама Сапегі¹ у Львові в 1877 р. Згодом виставки відбулися у Перемишлі в 1883 р. і в Кракові в 1887 р., на яких представлялось досягнення в розвитку промисловості та рільництва. Проте першою виставкою, присвяченою показу етнографічних матеріалів, стала виставка 1880 р. в Коломиї.

У 1891 р. в урядових та громадсько-політичних колах Галичини зародилася ідея проведення великої виставки, яка б показала різні аспекти розвитку краю. Спершу планувалося, що виставка буде проведена в 1897 р. Однак 29 червня 1892 р. на зборах, що відбулися у львівській ратуші, було вирішено провести виставку вже у 1894 р. Тоді ж було розроблено і прийнято «Статут загальної крайової виставки у Львові 1894 р.» («*Statut powszechnej wystawy krajowej we Lwowier. 1894*»)². Після ухвалення Статуту головою Краєвої виставки було обрано польського кня-

¹ Сапега Адам (1828—1903) — польський князь, землевласник, галицький політик, в 1863—1874, 1883—1895 рр. депутат Галицького крайового сейму. Брав активну участь в організації Крайової виставки у Львові. 4 жовтня 1894 р. отримав звання почесного громадянина Львова (Chodera Janina, Kirzk Feliks (red.) 2005).

² Параграф перший «Статуту...» передбачав: «29 червня 1892 р. збори делегатів крайових властей, міст, корпорацій і запрошених приватних осіб вирішили провести загальну крайову виставку у Львові у 1894 р. і, приймаючи цей Статут, доручили організаційній комісії, яка складається з 33 членів, створити спеціальний комітет для проведення виставки» (Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i silyprodukcyjne kraju: wstęp geograficzno-statystyczny: historia i organizacja wystawy, Lwów, 1897, s. 56).

зя, землевласника, галицького політика Адама Сапегу. Згідно з рішенням міських властей, виставка мала відбутися на території верхньої частини Стрийського парку. Бюджет вистави міські власті спершу оцінювали в 600 тисяч золотих римських, хоча в підсумку він склав 1 мільйон сто тисяч, не враховуючи будівництва приватних павільйонів [27, с. 63].

25 вересня 1892 р. в приміщенні ратуші міста організатори виставки затвердили «Організаційний розпорядок головного Комітету загальної Краєвої виставки у Львові 1894 р.» («*Regulamin organizacyjny Komitetu głównego powszechnej Wystawy krajowej we Lwowie roku 1894*»), згідно з яким Комітет поділено на 28 секцій. Секція номер 18 повинна була займатися організацією етнографічної виставки, на якій мало бути представлено життя польських та українських селян на прикладі шести хат. Головою етнографічної секції обрано Владислава Пшибиславського, його заступником — Владислава Федоровича, а референтом — Володимира Шухевича [28, с. 97].

Підготовка цієї виставки розпочалася ще на початку 1893 р. Усвідомлюючи усю значимість цього заходу для презентації здобутків українського населення Галичини, В. Шухевич одним з перших на сторінках газети «Діло» звернувся із закликом збирати і надсилати на його адресу етнографічні матеріали. Оскільки незабаром мало відбутися святкування Великодня, він закликав збирати і надсилати йому крашанки і писанки, а також по можливості фотографувати процес освячення паски, людей під час її освячення і самі паски [2, с. 2].

Відчутну допомогу в збиранні матеріалів для майбутньої виставки надавала В. Шухевичу його дружина Герміна. 2 липня 1893 р. в газеті «Діло» вона від імені «Клубу Русинів» звернулася до жінок Галичини із закликом збирати та надсилати на адресу Клубу вишивки, гафти, мережки, гerdани, писанки, витинанки з паперу для їх подальшої демонстрації на виставці. При цьому вона наголошувала на необхідності дотримуватися відповідного розміру полотна (висота 50 см, ширина 35 см), на якому буде вишито орнаменти, популярні у місцевості відправника. Наголошувалось, що на ньому треба вмістити кілька візерунків, між якими зробити проміжок 1 см і підписати, з якої місцевості вони походять. Зібрані у такий спосіб матеріали Герміна Шухевич планувала видати окремою книжкою. У випадку надси-

лання цікавих приватних виробів обіцяла повернути після закінчення виставки [16, с. 1].

Активну участь у підготовці окремого українського павільйону на Краєвій виставці у Львові взяло НТШ. З ініціативи Товариства було обрано делегацію у складі професора Олександра Барвінського, відомого композитора Анатолія Вахнянина та Володимира Шухевича для консультацій і переговорів з дирекцією Краєвої виставки. Переговори завершилися доволі успішно, про що повідомляла газета «Діло». Отож, дирекція погодилась надати руським товариствам безкоштовно місце площею понад 100 м², де можна було збудувати окремих руський павільйон [5, с. 1]. Яким мав би бути вигляд павільйону у травні 1893 р., організатори ще достеменно не знали і сподівались більше на пропозиції архітекторів. Проте на засіданні НТШ більшість присутніх погодилась з пропозицією Корнила Устияновича про те, що в центрі павільйону слід збудувати українську церкву [8, с. 1].

Доволі швидко згоду на участь у виставці задекларували товариства «Просвіта», «Руська Бесіда», «Руське товариство педагогічне», «Народна торгівля», Товариство руських ремісників «Зоря», «Дністер», «Боян», «Клуб русинів» та «Гуцульська Спілка» з Коломиї [11, с. 1]. Ті товариства делегували по одному представникові до організаційного комітету. Згідно з ухвалою виділу від 16 травня 1893 р. НТШ «запросило товариство відпоручників всіх народних товариств руських у Львові на нараду — і вони рішили 9 червня 1893 р. взяти участь у виставі. Вибрали комітет, в котрім головою був член виділу краєвого др. Д. Савчак, директором виділу руського — проф. Шухевич, заступником — проф. Бічай, а секретарем і касиєром — Кость Паньківський. На кошт будови і устроєння павільйону руських товариств дало товариство від себе 300 зр.» [12, с. 7].

Водночас Народна Рада у Львові звернулася до дирекції Краєвої виставки з проханням, аби відозви і оголошення виставки друкувались українською мовою і в українській пресі, щоб розпорядження комітету, каталоги виставки були не тільки польською мовою, але й українською, а при відкритті вистави частина промови виголошена також по-українськи. Поза тим, у зверненні висловлювалось клопотання, аби організатори виставки уможлилювали і полегшували русинам участь у виставці і надавали їй також і руського характеру [4, с. 1]. У відповідь організатори вистави під-

твердили, що бажають якнайбільшої участі русинів у виставі і йтимуть на поступки. Зокрема, було погоджено, що частина написів у етнографічній, музичній, шкільній секціях буде вміщена руською мовою, промову на відкритті вистави і привітання цісаря виголосить руською мовою обраний руськими товариствами делегат. Зважаючи на ці запевнення з боку організаторів, Народна Рада на засіданні 9 липня 1893 р. висловила за участь у Краєвій виставці [4, с. 1].

За дорученням руських культурно-просвітніх товариств організацією руського павільйону займався В. Шухевич. Одним з перших його кроків як організатора стала публікація «Відозви» в газеті «Діло» до усіх українських товариств із закликом зголоситися до участі і долучитися до підготовки виставки до 1 вересня 1893 р., бо від цього залежатиме розмір павільйону [11, с. 1]. Згідно з рішенням Дирекції виставки усі бажаючі взяти в ній участь повинні були зголоситися до 1 лютого 1894 р., а надіслати свої експонати до 1 квітня [27, с. 62].

Будучи директором українського відділу вистави, В. Шухевич просив Івана Франка допомогти зібрати наукові праці з етнографії та етнографічні матеріали. З цього приводу І. Франко звернувся до чеського етнографа, дослідника українського народного побуту Франтішека Ржегоржа з проханням надати для показу книги з власної бібліотеки³. Тоді ж В. Шухевич, отримавши певні державні асигнування, почав закуповувати експонати через знайомих вчителів та священиків [1, с. 31—32], йшла підготовка до будівництва павільйону. Після більш як річної підготовки українські галицькі товариства належним чином приготувалися до демонстрації власного культурного й економічного розвитку.

Урочисте відкриття Краєвої виставки відбулося 5 червня 1894 року. Воно розпочалося богослужінням в латинській катедрі, звідти урочиста процесія пройшла до Стрийського парку. На площі перед промисловим

павільйоном відбулася офіційна церемонія відкриття. Першим перед присутніми виступив А. Сапега. Від русинів з промовою виступив Дем'ян Савчак⁴.

В. Шухевич підготував каталог етнографічного відділу польською мовою. Водночас він разом з Іваном Франком підготував путівник українською мовою [22; 23].

Етнографічний відділ було представлено у вигляді невеликого села, але не з однакових, а радше різних хат, які будували в Галичині і на етнічно польських теренах. За задумом В. Шухевича тут були збудовані садиби з Полісся, Поділля, Наддністрянщини, Гуцульщини, Мазур та околиць Кракова. При цьому їх будували теслярі з тих місцевостей, звідки була й сама хата. Збудовані садиби і господарські будівлі мали продемонструвати життя і побут населення окремих етнографічних груп, що мешкали на теренах Східної Галичини. На час виставки представники відповідних етнографічних груп мали бути вдягнуті у регіональний одяг, перебувати у тих хатах та відтворювати основні заняття або ремесла, якими займаються вдома [29, с. 10].

Для демонстрації життя і побуту мешканців Полісся (у виданому путівнику по виставці В. Шухевич так називав регіон Галицької Волині) було споруджено садибу за аналогією садиби з села Радванці Сокальського повіту (тепер Радехівський район Львівської області), збудованої Дмитром Караваном. Кошти на її будівництво виділив Володимир Дідушицький та повітова рада в Бродях. Садиба складалася з хати та прибоку, двох шоп, приміщення для вичинки шкіри

⁴ «Як вже було сказано і Русини беруть участь в сій краєвій виставі — в городі князя Льва, спільно з братнім народом польським, замешкуючим спільно з нами сей край коронний. Сполученими силами і спільним трудом удалось нам довершити діло осей вистави, на ктурей з гордостю і з чувством вдоволення можеми поглядати, бачучи в нім доказ поступу і розвою так цілого краю, як і народу руського, народу давного, культурного, живучого своїм житєм і розвіваючого ся на основі самостійній, національній. За можливість такого свого розвою нарід руський має найбільше дякувати і єсть вдячний нашому Найдостойнішому монархові Францу Йосифові І, под котрого покровом він на основі заporučено й рівноправности стремить і стремити буде до повного, свобідного розвою у всіх напрямх — просвітнім, економічним і культурнім — спільно з братнім народом польським і надієсь, що при справедливости, взаємной вирозумілости і при братній згоді обох нарідностей в краю, до такого бажаного, повного розвою прийде — що дай Боже» — зазначив Д. Савчак [30, с. 1].

³ «Проф. Шухевич просив мене зайнятися впорядкуванням і виставленням літератури етнографічної, котра дотикає Галицької Русі. Не хочу говорити Вам компліментів, коли скажу, що в тій літературі Ви займаєте дуже поважне місце, а під зглядом різносторонності і докладності обсервації, мабуть, ніхто з наших збирачів Вам не дорівняє. От тому-то я хотів би мати виставлений весь комплект Ваших праць, а коли се неможливе, то бодай мати їх повний опис і опублікувати його в каталогу» — писав до вченого І. Франко [14, с. 458].

для виготовлення кінської збруї і інших господарських споруд. На подвір'ї була криниця з журавлем, клумба з квітами, фігура святого Миколая, витесана майстром з Підкаменя [22, с. 6—8]. Хата мала зрубну конструкцію, солом'яний чотирихилий дах. У плані складалась з двох житлових приміщень, розділених сіннями. У них з правого боку було двоє дверей до кімнати і комори. У кімнаті яка виконувала функцію і кухні, знаходилась піч й грубка, обкладена кахлями роботи відомого сокальського майстра Василя Шостипальця. На кахлях зображені птахи — кавки (знак міста Сокаля) [7, с. 50—51]. Оглядаючи цю садибу, Іван Франко зауважив, що вона не відображає існуючого матеріального стану галицьких сіл, оскільки є однією «з багатших садиб села Радванці» [19, с. 1].

Наддністрянщину презентувала садиба з села Катериничі Рудківського повіту (сьогодні Городоцького району). В середині облаштування хати було скромним, навіть бідним, а човен біля хати свідчив про заняття рибальством і водночас служив засобом порятунку під час повені. Стіни хати були обмазані глиною, а накриття зроблене із очерету, якого було в досталь у тій місцевості. Марина Білик, що була родом з того села, на час виставки перебувала в хаті і плела кошики, відображаючи в такий спосіб домашній промисел багатьох мешканців Катеринич [22, с. 13]. Житлове приміщення всередині було оздоблене витинанками з паперу, великою кількістю ікон. На жердці висів народний одяг, тканини. Неподалік від хати знаходився хлів, а далі — обороги і стодола. Перед стодолю влаштовано тік [7, с. 51].

Третьою була селянська садиба з Поділля, поставлена коштом Скалатського і Тернопільського повітів, яка за розмірами відповідала обійстю сім'ї середнього статку. В хаті мешкало молоде подружжя з села Качанівка Скалатського повіту. Тут же збудовано стайню, стодолу, тік. Стіни хати зовні і всередині обмащені глиною і побілені. В середині хати вимурувана піч, поставлене ліжко, над яким жердина для одягу, стіл, лаву, намисник. На стінах висіли образи і численні витинанки з паперу, часто кольорового, які прикрашали помешкання селян. Ці витинанки, здебільшого, являли собою геометричні фігури, стилізовані квіти, листя [22, с. 13]. Власне В. Шухевич, як стверджував І. Франко, одним з перших звернув увагу на один з видів декоративно-ужиткового мистецтва населення Галичини й зібрав досить велику колекцію витинанок, яку вперше презен-

тував ще на виставці в Тернополі. Проте письменник не погоджується з твердженням В. Шухевича в каталозі виставки про те, що витинанки з'явилися відносно недавно у побуті галичан [21, с. 1—2].

Найкolorитнішою виявилася садиба з Гуцульщини, збудована на кошти дирекції вистави. Над створенням гуцульського обійстя працювали майстри з Яворова. Хату, господарські приміщення і церкву збудував народний майстер Л. Кобчук. Гончарні вироби створив відомий уже тоді майстер кераміки П. Кошак, який вимурував піч, обкладену кахлем, та виготовив речі домашнього вжитку. На подвір'ї можна було побачити знаряддя праці, якими щоденно користувалися гуцули. У садибі також було представлено традиційні гуцульські ремесла. У хаті, яка складалась з двох кімнат, працювали різьбярі Василь та Микола Шкрібляки, а також Василина Столащук, яка ткала запаски. Ще в часі виставки цю садибу придбав у власність Володимир Дідушицький [22, с. 14—15]. Ця хата, за словами Івана Франка, була «вмістилищем скарбниці гуцульської культури» [10, с. 55].

Трикупольна гуцульська церква, збудована Л. Кобчуком з села Яворів Косівського повіту, підкреслювала колорит цього краю. У плані вона мала характерну для цього краю форму трохи видовженого хреста. Три зруби по осі перекриті восьмигранними баями, два бокові — двоххилими дахами з фронтонами [7, с. 51]. Матеріал для неї було закуплено дирекцією виставки, а запрошені майстри збудували її без плану та риштування. Гуцульська церква була дуже популярною серед відвідувачів упродовж усього часу виставки. У церкві влаштовано виставку церковних предметів. Тут розміщено на показ іконостас з Крехівського монастиря. Стіни церкви прикрашали різноманітні ікони, привезені з різних церков Галичини, церковні ризи, Євангелія, свічники, кадильніці, плащаниці та ін. В. Шухевич розмістив в експозиції значну частину власних експонатів, які він зібрав під час етнографічних експедицій Гуцульщиною [3, с. 1; 13, с. 98—100; 18, с. 3]. Після виставки ця церква була викуплена селянами с. Красів Миколаївського району, де й зберігається і до сьогодні.

Водночас на виставці було представлено вітряний млин з села Зубимости Жовківського повіту, поставлений коштами Станіслава Бадені, і вісім придорожніх хрестів з Городенківщини, Чортківщини, Терновлянщини та інших регіонів [22, с. 16].

Поряд з українськими на виставці було збудовано дві польські селянські хати з регіонів Мазур та Закопаного. Усі шість хат були розміщені на певній відстані одна від одної, аби в такий спосіб створити у відвідувачів враження справжнього затишного старого села на околиці австрійського міста [29, с. 8].

Тут же був споруджений і Руський павільйон, який, за словами В. Шухевича, мав «видь типового руского хуторного дому, яких ще чимало у насъ и на Украинѣ» [6, с. 2]. Для його проектування було залучено відомого тоді професора Львівської політехніки Юліана Захарієвича. Будівництвом за кошти українських товариств займався відомий архітектор Іван Левинський [9, с. 1—2].

В руському павільйоні за допомогою українських товариств та окремих осіб зібрано багатий матеріал. Йдеться, в першу чергу, про одяг, вироби домашнього вжитку (тканини, керамічний посуд, господарський реманент), домашнього промислу (килими, коци, вироби з дерева і металу), вироби, які унаочнюють особливості звичаїв і обрядів різних етнографічних груп (писанки, короваї, весільні дерева та ін.) [22, с. 2—3].

Цей павільйон складався з чотирьох залів. У першому залі було представлено археологічні артефакти, що відображали давньоісторичний період Східної Галичини. Тут розміщено приватні збірки колекціонерів Людвіка Скарбковського (205 експонатів), Владислава Пшибиславського (106 експонатів), Юліана Ольпінського (35 експонатів), Ісидора Шараневича (19 експонатів), Чеслава Козловського (6 експонатів) та Олександра Чолоського (19 експонатів) [22, с. 2—3].

У цьому ж залі була представлена збірку наукових праць, карт і рукописів, присвячених етнографічним дослідженням Галицького краю. Треба виділити колекцію книжок і рукописів Івана Франка, які стосувалися етнографічних студій про поляків і русинів. Привабливою виглядала збірка праць Ф. Ржегоржа — 75 наукових робіт.

Окремо були представлені праці, що стосувалися досліджень культури українського народу, зокрема авторства Павла Чубинського, Михайла Драгоманова, Миколи Костомарова, Володимира Антоновича, Садока Баронча, Якова Головацького, Андрія Потебні, Миколи Лисенка та інших. Тут же під рубрикою «народні орнаменти» були і книги з колекції В. Шухевича [22, с. 34]. Описуючи цю збірку, Іван

Франко зауважив, що через брак місця та неможливість зібрати праці з періодичних видань, не вдалося повністю представити усю літературу з питань культури та побуту польського і українського народів. При цьому він був переконаний, що надалі слід продовжувати збирати і примножувати спеціальну етнографічну бібліотеку у Львові [20, с. 1]. У цьому ж залі представлено праці з польської етнографії.

Поряд з науковою літературою тут експонувалися зразки різноманітних вишивок, герданів, узорів на тканині з Городенківського, Снятинського, Заліщицького та інших повітів. Багато зусиль для їхнього збирання доклали «Клуб Русинок» на чолі з Г. Шухевич. Загалом тут було представлено біля 700 різноманітних жіночих виробів зі Східної Галичини [24, с. 2]. У цьому ж відділі експонувалися різьблені вироби (свічники, тарілки, ложки, церковні предмети), виготовлені знаними на весь край Юрієм Шкрібляком та його синами Василем та Миколою [22, с. 23—36].

У другому залі представлялась велика колекція фотографій, 49 з яких належали Володимирі Шухевичу. Вони відображали різні аспекти життя та побуту українських етнографічних груп Східної Галичини. Так, відвідувачі могли побачити фотографії дівчат, груп селян та міщан з різних повітів, будинки бідних і заможних гуцулів, їхній інтер'єр. Окремо були представлені фотографії посвячення паски (Городенківщина), овочів на свято Спаса (Косівщина), весілля (Бродівщина), похорону (тіло несуть на плечах, Городенківщина), відвідання базару, сільськогосподарські роботи в полі і на власному обійсті. Крім того, в залі експонувалися світлини М. Грейма, що походив з Кам'янець-Подільського. 77 світлин відображали життя і побут українців, а ще 42 — євреїв з Поділля. В цьому ж відділі було представлено 1700 писанок з різних повітів Східної Галичини, гуцульські дерев'яні та мосяжні вироби, столи та 32 манекени, які демонстрували різні типи вбрання людей з різних регіонів України.

У третьому залі експонувалися музичні інструменти (бандура, скрипки, ліра, гуцульська трембіта, бас, цимбали, сопілки та ін.), музичні твори та фотографії відомих українських композиторів. Більшість музичних інструментів були представлені стараннями Товариства «Боян». Водночас товариство «Руська Бесіда» експонувало статистичні таблиці, які демонстрували розвиток театру від 1864 р. та колекцію різних афіш з 1848 р. [24, с. 2].

Тут же були представлені макети хат з Гуцульщини, Рогатинщини, макет селянської садиби із Стрептова Кам'янецького повіту, модель річкового млина на Дністрі в Заліщиках (сучасна Тернопільська область). Для поглиблення знань відвідувачів про життя і побут жителів Східної Галичини експонувались упряж (гуцульське сідло, дерев'яні гуцульські стремена), знаряддя для рибальства, скрині для одягу, дитячі колиски, керамічний посуд, виготовлений з різнокольорової глини. Треба зазначити, що чимало зібраних експонатів, з огляду на брак місця і зважаючи на побажання власників, були розміщені і в інших павільйонах [22, с. 54—57; 24, с. 2].

У четвертому залі експонувались етнографічні матеріали із Західної Галичини — одяг, вироби домашнього промислу, наукові праці з етнографії та збірники етнографічних матеріалів, фотографії селянських садиб, одягу тощо.

З моменту відкриття виставка викликала велике зацікавлення не тільки у львів'ян чи галичан, але й людей з різних регіонів Австро-Угорської монархії. Свідченням цього є доволі високий показник відвідуваності, особливо в неробочі і святкові дні. Так, наприклад, 16 червня в суботу виставку відвідало 4017 осіб, а в неділю 17 червня — 20192 особи [31, с. 5]. Інтерес до виставки не спадав і в наступні тижні.

Найповажнішим гостем Краєвої виставки став імператор Австро-Угорщини Франц-Йосип. Експурсію відділом етнографії провів В. Шухевич. Опісля цісар відвідав «Руський павільйон». При вході його зустріли митрополит С. Сембратович, А. Вахнянин, Д. Савчак, Владислав Федорович. Дочки Шухевича Ірина і Дарія та дочка Д. Савчака Олена подарували монарху букети квітів, а хор товариства «Боян» виконав музичний твір на його честь. Особливу цікавість у монарха викликала гуцульська хата і вироби родини Шкрібляків [28, с. 293—294].

Виставка, активну роль в організації якої взяв В. Шухевич, відбулася вдало. Позитивно оцінив доробок русинів Галичини і Іван Франко: «В відділі етнографічним, одиноким, де Русин міг на рівних умовах конкурувати з Поляком, показала ся блискучо перевага рускої старанности, праці та запопадливости і відділ сей, котрий обік відділу штуки був найбільше притягуючою частиною вистави і викликував одностайні похвали знавців, за маніфестував найкраще спосібність, богацтво фантазії, смак артистичний та

цивілізаційні традиції руского простолодя і викликав навіть демонстрації серед польських шовіністів з поза вистави. Певна річ, на нехоть дирекції виставової проти Русинів, на недопускань кого небудь до вистави, на роблене якихось труднощів з національних причин Русини не можуть жалуватися. Тільки що Русини не дуже тислися на виставу» [15, с. 247].

Поза тим, дирекція Краєвої виставки також позитивно оцінила приготування та представлені експонати і нагородила багатьох з українців. Так, за внесок в розвиток архітектури спеціальним дипломом було відзначено Юліана Захарієвича [26, с. 2]. Золотою медаллю від імені організаторів вистави нагороджено Герміну Шухевич як керівника «Клубу Русинок» — за збирання і організацію експозиції візерунків вишивок, гафтів, герданів. Срібною медаллю були нагороджені згадувані Микола та Василь Шкрібляки з Косівщини, Микола Ващинський за представлені роботи малярства, Петро Кошак за керамічні вироби, Л. Кобчук за будівництво гуцульської садиби і церкви, Михайло Грейм за колекцію світлин. Бронзовою медаллю відзначено Василя Якібчука з Криворівні за столярські роботи, виготовлені топирці, Миколу Кобчука з Косівщини за виготовлення ручного млина, Дмитра Каравана за будівництво поліської хати, Миколу Остапчука за виготовлені скрині [25, с. 7; 26, с. 3].

Таким чином, Краєва виставка, яка пройшла з великим розмахом, дала можливість українцям Австро-Угорської монархії представити численні етнографічні матеріали, стала поштовхом до розвитку українського музейництва в Галичині. Успішна організація і проведення виставки стала результатом енергійної діяльності В. Шухевича. На виставці з ініціативи В. Шухевича і при допомозі культурно-просвітніх товариств та приватних осіб було представлено різноманітні етнографічні експонати, велику колекцію наукової літератури, присвяченої не тільки дослідженню української (руської), але й польської, чеської і іншої проблематики.

1. *Арсенич П.* Володимир Шухевич (1849—1915). Життя і культурно-громадська та етнографічна діяльність / Петро Арсенич. — Івано-Франківськ, 1999.
2. Відозва // Дїло. — 1893. — 1 марта. — С. 2.
3. Вєсправѣ выставки краевой // Дїло. — 1893. — 2 падолиста. — С. 1.
4. Вєсправѣ выставки краевой // Дїло. — 1893. — 28 червня. — С. 1.

5. Въсправѣ выставки краєвой // Дѣло. — 1893. — 8 мая. — С. 1.
6. Въсправѣ выставки краєвой / Дѣло. — 1894. — 28 лютого. — С. 2.
7. Данилюк А. Українська народна архітектура на краєвій виставці у Львові 1894 року / А. Данилюк // Народна творчість та етнографія. — 1984. — № 1. — С. 50—52.
8. Загальні збори Наукового товариства имени Шевченка // Дѣло. — 1893. — 1 мая. — С. 1.
9. Лысты зъ выставки (положеніе и загальній огляд выставки) // Дѣло. — 1894. — 14 липня. — С. 1—2.
10. Маланчук В. З етнографічної діяльності Івана Франка / В. Маланчук // Народна творчість та етнографія. — 1977. — № 3. — С. 54—56.
11. Савчакъ Д. Вѣдозва / Д. Савчакъ, В. Шухевичъ // Дѣло. — 1893. — 28 червня.
12. Sprawozdanie z działalności Wydziału i sekcji Naukowego товариства ім. Шевченка у Львові за час від загальних зборів 11 мая 1893 до 31 грудня 1894. — Львів, 1895.
13. Сулим Б. Феномен Крайової виставки в Галичині 1894 року / Богдан Сулим. — Львів, 2007.
14. Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / Іван Франко. — Київ, 1982. — Т. 49. — С. 457—458.
15. Франко І. Сучасна хроніка / Іван Франко // Народ (м. Коломия). — 1894. — № 17. — 15 августа. — С. 247.
16. Шухевич Г. Вѣдозва / Г. Шухевич // Дѣло. — 1893. — С. 1.
17. Chodera J. Sapięha Adam Stanisław / Janina Chodera // Słownik biograficzny historii Polski / Kirzk Feliks (red.). — Wrocław, 2005. — Т. 2. — S. 1345—1346.
18. Etnografia na wystawie krajowej // Kurjer Lwowski. — 1894. — 5 czerwca. — S. 3.
19. Fr[anko] I. Dział etnograficzny na wystawie / I. Fr. // Kurjer Lwowski. — 1894. — 18 sierpnia. — S. 1.
20. Fr[anko] I. Dział etnograficzny na wystawie / I. Fr. // Kurjer Lwowski. — 1894. — 22 sierpnia. — S. 1.
21. Fr[anko] I. Dział etnograficzny na wystawie / I. Fr. // Kurjer Lwowski. — 1894. — 25 sierpnia. — S. 1—2.
22. Katalog działu etnograficznego. — Lwów, 1894. — S. 2—57.
23. Katalog wystawy // Kurjer Lwowski. — 1894. — 10 czerwca. — S. 1.
24. Listy z wystawy krajowej // Czas (Kraków). — 1894. — 5 października. — S. 2.
25. Nagrody na wystawie lwowskiej przyznane przez komitet sędziów // Kurjer Lwowski. — 1894. — 7 października. — S. 7.
26. Odznaczenia przyznane wystawcom na Krajowej wystawie // Czas (Kraków). — 1894. — 5 października. — S. 2—3.
27. Ołdziejewski K. Wystawy powszechne: ich historia, organizacja, położenie prawne i wartość społeczno-gospodarcza / Kazimierz Ołdziejewski. — Poznań, 1928. — S. 62—63.
28. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: wstęp geograficzno-statystyczny: historia i organizacja wystawy. — Lwów, 1897. — S. 293—294.
29. Przechadzka po Wystawie Krajowej r. 1894. — Lwów, 1894. — S. 8—10.
30. Uroczystość otwarcia wystawy // Kurjer Lwowski. — Dodatek do Kurjera Lwowskiego. — 1894. — № 154. — 5 czerwca. — S. 1.
31. Wystawa // Gazeta Lwowska. — 1894. — 19 czerwca. — S. 5.

Andriy Karpenko

VOLODYMYR SHUKHEVYCH —
CO-ORGANIZER OF REGIONAL EXHIBITION
IN LVIV IN 1894

Lviv Regional Exhibition, held in 1894 was of great importance for the cultural and national development of Eastern Galicia Ukrainians. Volodymyr Shukhevyh became an active organizer not only of ethnographic section of the exhibition, but of its Ukrainian department. The dummies and models of rural houses from Hutsulshchyna, Podillya, Polissya and Naddnistranshchyna were exhibited in the open sky. The Hutsul church built by Les Kobchuk originating from Yavoriv in Kosiv Region was the real adornment of Ukrainian section. At the initiative of V. Shukhevyh and in cooperation with the Cultural and Educational Societies and individuals a variety of ethnographic exhibits, a large collection of scientific literature dedicated not only to Ukrainian or Russian scientific research but Polish, Czech and other issues were presented in the hall.

Keywords: Regional exhibition, East Galicia, Hutsulshchyna, ethnographic materials.

Андрій Карпенко

ВОЛОДЫМЫР ШУХЕВИЧ СООРГАНИЗАТОР
КРАЕВОЙ ВЫСТАВКИ ВО ЛЬВОВЕ 1894 ГОДА

Важную роль в процессе утверждения украинцев как современной нации сыграла Львовская Краевая выставка, проведенная в 1894 г. Среди ее организаторов Володымыр Шухевич занимал одно из ведущих мест как создатель ее украинского отдела в целом и этнографической секции в частности. Последняя послужила ярким примером самобытности украинского, ведь под открытым небом экспонировались макеты и модели сельских домов из Гуцульщины, Подолья, Полесья и Приднестровья. Архитектурной жемчужиной украинского отдела стала гуцульская церковь, построенная Лесем Кобчуком из Яворова, что на Косовщине. Украинский павильон по инициативе В. Шухевича, который активно сотрудничал с культурно-просветительскими обществами и частными лицами, продемонстрировал посетителям самые разнообразные этнографические экспонаты, а также большую коллекцию научной литературы, посвященную не только исследованию украинского (русского), но и польской, чешской и другой проблематике, что свидетельствует о широте научных интересов отечественных ученых.

Ключевые слова: Краевая выставка, Восточная Галичина, Гуцульщина, этнографические материалы.